

Podpora kritického myšlení
v evropských institucích
vysokoškolského vzdělávání:
ke vzdělávacímu protokolu

Shrnutí: Vzdělávací protokol CRITHINKEDU o rozvoji kritického myšlení

Kritické myšlení je pro evropské instituce vysokoškolského vzdělávání považováno za důležitý cíl. S ohledem na podporu dosažení tohoto cíle je navržen vzdělávací protokol. Protokol vychází ze všech výstupů vyvinutých v projektu CRITHINKEDU. To znamená, že staví na recenzích literatury, na zkušenostech s novými přístupy a na rozsáhlých diskusích v projektovém týmu.

Tato zpráva obsahuje vzdělávací protokol CRITHINKEDU pro rozvoj kritického myšlení v evropských institucích vysokoškolského vzdělávání.

Úvahy o vzdělávacím protokolu CRITHINKEDU

Úvodem do protokolu je zdůrazněna řada úvah. Ty ukazují jak silné stránky, tak omezení stávajícího protokolu.

- a. Protokol není statický, jedná se o *konstrukci* provedenou v určitém průsečíku času a místa. Jakákoli změna času a místa může mít za následek změny vzhledem k jeho jednotlivým prvkům a struktuře.
- b. Protokol je výsledkem evropského projektu, v němž se skupina vysokoškolských pracovníků z evropských institucí vysokoškolského vzdělávání podělila o svoji odbornou erudici
- c. Protokol je základní a obecný. Specifikuje řadu zásad, které mohou vést a podporovat rozvoj kritického myšlení.
- d. Při posuzování a používání protokolu je třeba vzít v úvahu specifický význam kritického myšlení v tomto úsilí.
- e. Každá iniciativa na podporu kritického myšlení musí mít vysokou kvalitu. To znamená, že v návrhu iniciativy se zvažují nejlepší možné „důkazy“. Podobně se předpokládá, že vývoj kritického myšlení zůstává v souladu s vysoce ceněnými etickými principy.

Vzdělávací protokol k podpoře rozvoje kritického myšlení

Vzdělávací protokol reflektuje historicky podmíněné, operativní chápání teoretického a empirického výzkumu kritického myšlení na jedné straně a skutečných zkušeností s rozvojem kritického myšlení na straně druhé.

Vzdělávací protokol se opírá o dvě hlavní tvrzení:

(1) studenti budou rozvíjet své kritické myšlení explicitním zapojením do vhodných vzdělávacích aktivit a

(2) posílení kritického myšlení vyžaduje opakované zapojení do procesů kritického myšlení.

Vzdělávací protokol má tři části: cíle, podmínky a podpůrné intervence.

Cíle

K podpoře rozvoje kritického myšlení je nutné, aby kritické myšlení bylo cílem vzdělávání. To se projevuje:

- Na institucionální úrovni: Jednoznačná mise, která uznává kritické myšlení jako důležitý cíl a vysvětluje, jak toho dosáhnout.
- Na úrovni výukového programu: Jasný popis kritického myšlení jako důležitého cíle programu výuky s podrobným popisem, jak toho dosáhnout.
- Na úrovni předmětu: Jasný popis kritického myšlení jako důležitého výsledku učení, vysvětlující, jak může být realizován.

Slovo „jasné“ ve výše uvedeném textu znamená, že je poskytnuto jednoznačné objasnění (s odkazem na příslušnou literaturu) významu kritického myšlení. Jinými slovy, cíle jsou jasné a transparentní; mohou být čteny a chápány všemi zúčastněnými.

Slovo „důležité“ ve výše uvedeném textu znamená, že nedosažení cíle by bylo považováno za neúspěch. Na institucionální úrovni to znamená, že by instituce nebyla akreditována, pokud by tento cíl nebyl realizován. Na úrovni výukového programu to znamená, že by student nemohl absolvovat, pokud by nebylo dosaženo cíle. Na úrovni předmětu to znamená, že student by nemohl postoupit, pokud by nebyl poskytnut důkaz o jeho kritickém myšlení. Jinými slovy, považování kritického myšlení jako důležitého cíle znamená, že je součástí hodnocení.

Vzhledem k podstatným koncepčním a metodickým rozdílům mezi obory a disciplínami lze očekávat, že jasné popisy kritického myšlení jako důležitého cíle na

úrovni výukového programu a / nebo předmětu se budou lišit mezi obory a disciplínami.

Podmínky

Kritické myšlení vyžaduje, aby na institucionální úrovni, na úrovni vzdělávacího programu i na úrovni předmětu bylo kritické myšlení *kontinuálně* a *kongruentně* tolerováno a umožňováno.

„Kontinuálně“ znamená, že rozvoj kritického myšlení není jednorázovou záležitostí. Kritické myšlení se neobjevuje automaticky ani bez námahy. Potřebuje nepřetržitou praxi, posilování a podporu.

„Kongruentně“ znamená, že všechny akce s ohledem na kritické myšlení jsou v souladu s cíli.

Tolerance kritického myšlení znamená, že kritické myšlení nemůže mít negativní důsledky pro instituci, jeho zaměstnance a / nebo studenty. Konkrétněji to vyžaduje autonomii instituce, zaměstnanců a studentů, kterým je umožněno myslet za sebe a moci se ozvat.

Umožnění kritického myšlení znamená, že zdroje potřebné pro kritické myšlení jsou k dispozici. Znamená to, že studenti mohou prosperovat v prostředí, které je dobře navržené a nabízí jim čas potřebný pro rozvoj. To také znamená, že vzdělávací programy mají možnost fungovat v rámci transparentní a otevřené struktury a instituce mohou pracovat v jasných právních rámcích.

Podpůrné intervence

Výzkum ukazuje, že s ohledem na rozvoj kritického myšlení (dovedností, dispozic nebo kombinace obou) lze identifikovat čtyři kategorie intervencí (modelovat, vyvolávat, deklarovat, dohlížet). Pro všechny podpůrné zásahy platí pravidlo, že míra podpory postupně ustupuje.

Modelovat

Rozvoj kritického myšlení je podporován, když instituce (prostřednictvím svých řídicích struktur), výukový program (prostřednictvím svých zástupců) a předmět (prostřednictvím svých učitelů) ukazují, co je to kritické myšlení. To může mít různé podoby.

Vyvolávat

Rozvoj kritického myšlení je podporován vyvoláváním kritického myšlení. To předpokládá předkládání otevřených otázek, poskytování špatně strukturovaných úkolů, diskutování složitých problémů a / nebo to, že autentické, reálné otázky zůstávají v centru pozornosti. Co „vyvolání“ znamená a jak to lze udělat, se může lišit v různých oblastech a disciplínách a může být provedeno různými způsoby.

Deklarovat

Rozvoj kritického myšlení je podporován explicitním vyjádřením toho, o co jde, co je v sázce, jaké strategie lze použít a jaká kritéria mají být splněna. Deklarace může být buď formou ústního nebo psaného vyjádření, ale každopádně výslovná a specifická. Co znamená „deklarovat“ a jak to lze udělat, může se také lišit v různých oblastech a disciplínách.

Dohlížet

Rozvoj kritického myšlení je obtížný. Pro zvýšení pravděpodobnosti, že budou realizovány trvale udržitelné aktivity, může pomoci dohled nad nimi. Dohled sleduje probíhající úsilí a aktivity, poskytuje zpětnou vazbu k těmto snahám a činnostem a pomáhá udržet úsilí a aktivity orientované na (rozvoj) kritického myšlení. I když se liší ve svém konkrétním obsahu a formě mezi oblastmi a obory, dohled bude vždy zahrnovat monitorování, zpětnou vazbu a orientaci.

Cílová skupina a struktura zprávy

O obsah zprávy se mohou zajímat i další odborníci z různých oborů, stejně jako výzkumná komunita, která hledá poznatky o současném myšlení s ohledem na rozvoj a propagaci kritického myšlení.

Struktura zprávy by měla umožnit důkladné pochopení vzdělávacího protokolu, jak je uvedeno v kapitole 5. Povaha vzdělávacího protokolu, ambice protokolu a kroky jeho vývoje jsou popsány v kapitole 1. Protokol je založen na řadě teoretických pohledů a předpokladů. Ty jsou uvedeny v kapitole 2. Jedním z předpokladů je, že kritické myšlení může být rozvíjeno, když je prostředí pro zúčastněné dobře navrženo. To, co to s sebou přináší, je diskutováno v kapitole 3. Další předpoklad souvisí s doménově specifickou povahou kritického myšlení. Různé strategie a přístupy k podpoře dovedností a / nebo dispozic kritického myšlení jsou uvedeny v kapitole 4. Struktura zprávy je taková, že jednotlivé části zprávy a kapitoly jsou samostatné a čtenáři se mohou omezit na čtení těch částí a kapitol, o které mají největší zájem.

Hlavní cílovou skupinou této zprávy jsou pracovníci vysokých škol, kteří jsou odpovědní za poskytování jak bakalářských a magisterských, tak postgraduálních předmětů a výukových programů.